

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 grudnia 1974 r.

w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń budynków oraz mienia w gospodarstwach rolnych.

Na podstawie art. 5 ust. 4 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1958 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. z 1958 r. Nr 72, poz. 357 i z 1964 r. Nr 16, poz. 94) zarządza się, co następuje:

Rozdział I

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Obowiązkowe ubezpieczenia obejmują w gospodarstwach rolnych: budynki, mienie ruchome, ziemiopłody i zwierzęta gospodarskie.

2. Poza gospodarstwami rolnymi, obowiązkowe ubezpieczenia obejmują: budynki i mienie ruchome właścicieli tych budynków oraz zwierzęta gospodarskie.

§ 2. 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- 1) o PZU — należy przez to rozumieć Państwowy Zakład Ubezpieczeń;
- 2) o spółdzielni — należy przez to rozumieć jednostki organizacyjne prowadzące zespołową gospodarkę w rolnictwie, zrzeszone w Centralnym Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych lub w Centralnym Związku Kółek Rolniczych;
- 3) o właścicielu — należy przez to rozumieć również:
  - a) właściwy organ statutowy spółdzielni,
  - b) zespół rolników indywidualnych prowadzących wspólną działalność w zakresie produkcji rolniczej, zwany dalej zespołem rolników;

4) o osobie fizycznej — należy przez to rozumieć również zespół rolników;

5) o pracowniku służby weterynaryjnej — należy przez to rozumieć lekarzy lub techników weterynarii, którzy wykonują czynności w imieniu zakładów lub klinik weterynaryjnych.

2. Przepisy rozporządzenia dotyczące:

- 1) powiatów — stosuje się odpowiednio do miast stanowiących powiaty i miast wyłączonych z województw;
- 2) powiatowych rad narodowych i naczelników powiatów — stosuje się odpowiednio do rad narodowych miast wyłączonych z województw i miast stanowiących powiaty (miast i powiatów) oraz do prezydentów lub naczelników tych miast;
- 3) naczelnika gminy i urzędu gminy — stosuje się odpowiednio do prezydenta lub naczelnika miasta, naczelnika miasta i powiatu (dla terenów miasta), naczelnika dzielnicy, naczelnika miasta i gminy oraz do podległego urzędu.

3. Posiadacza budynku lub mienia, które są objęte obowiązkowymi ubezpieczeniami, traktuje się w stosunkach wynikających z tych ubezpieczeń na równi z właścicielem, z wyjątkiem prawa do odszkodowania z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia budynków.

§ 3. W rozumieniu rozporządzenia:

- 1) za gospodarstwo rolne uważa się ogólny obszar gruntów o powierzchni co najmniej 0,5 ha, który tworzy

- całość gospodarczą i należy do osoby fizycznej lub do spółdzielni; za gospodarstwo rolne uważa się również działkę przyzagrodową członka spółdzielni;
- 2) za szkody huraganowe uważa się masowe szkody spowodowane przez wicher o prędkości nie mniejszej niż 24,5 m/sek., tj. 10° w skali Beauforta; pojedyncze szkody uważa się za szkody spowodowane huraganem wówczas, gdy w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono ślady działania huraganu lub też rodzaj szkody i jej rozmiary świadczą wyraźnie o działaniu wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24,5 m/sek.; nie uważa się za szkodę huraganową szkody w budynku, która nie przekracza 300 zł;
  - 3) za szkody powodziowe uważa się szkody spowodowane przez:
    - a) wylew wód bieżących lub stojących z ich naturalnych lub sztucznych łóżysk — z rzek, potoków, kanałów, jezior i stawów oraz urządzeń nawadniających bez względu na ich wielkość,
    - b) zalanie terenów znajdujących się pomiędzy korytem wody płynącej a wałami przeciwpowodziowymi, jak również zalanie terenów poza tymi wałami spowodowane przesiąkaniem wody przez te wały lub pod nimi wskutek znacznego podniesienia się poziomu wody w korycie wody płynącej,
    - c) wylew wód na skutek ich spiętrzenia w dopływach rzecznych, kanałach i urządzeniach odwadniających, spowodowanego podniesieniem poziomu wody w odbiornikach, do których mają one ujście, lub zamknięciem śluz (zastaw) dla zapobieżenia przedostawaniu się wody z tych odbiorników,
    - d) spływ wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i falistych, powodujący obsuwanie się gleby, oraz zniszczenie lub uszkodzenie roślin przez ich zmycie lub zamulenie,
    - e) zalanie terenów na skutek opadów deszczu albo tajania śniegu, mimo prawidłowo działających urządzeń odwadniających,
    - f) zalanie terenów przez wody morskie,
    - g) zalanie terenów żuław spowodowane podniesieniem się wody w korytach wód płynących i kanałach, która na skutek sztormów morskich nie może być odprowadzona, mimo prawidłowego funkcjonowania kanałów, rowów odwadniających i innych urządzeń przeznaczonych do odprowadzania wody;
  - 4) za szkodę powodziową nie uważa się szkody spowodowanej przez:
    - a) wylew wód z rowów melioracyjnych, jaki nastąpił w związku z wadliwym działaniem lub uszkodzeniem urządzeń odwadniających, wodociągowych, basenów lub innych podobnych urządzeń — z winy poszkodowanego właściciela,
    - b) utworzenie się zastoisk wodnych na skutek opadów deszczu lub tajania śniegu na terenach bezodpływowych i nie zmeliorowanych;
  - 5) nie uważa się za szkodę następstw zapadania lub usuwania się ziemi, jeżeli jest ono wynikiem działalności ludzkiej, jak wykopy ziemne, eksploatacja bogactw mineralnych itp.

§ 4. PZU nie odpowiada za szkody:

- 1) spowodowane umyślnie przez właściciela lub jego małżonka pozostającego z nim we wspólnym gospodarstwie domowym; w razie umyślnego spowodowania szkody przez członka spółdzielni wyłączenie odpowiedzialności PZU dotyczy tylko szkód poniesionych przez sprawcę szkody;
- 2) powstałe wskutek zdarzeń wojennych.

Rozdział II

Określenie wartości ubezpieczeniowej.

§ 5. PZU ustala wartość ubezpieczeniową należących do osób fizycznych:

- 1) budynków — według norm szacunkowych, z uwzględnieniem stopnia zużycia;
- 2) mienia ruchomego i ziemiopłodów — według norm szacunkowych;
- 3) bydła i koni:
  - a) według uzgodnionej z naczelnikiem powiatu normowej wartości ubezpieczeniowej zwierzęcia, w granicach od 100% do 150% przeciętnej wartości rzeźnej bydła i od 150% do 200% przeciętnej wartości rzeźnej koni,
  - b) według uzgodnionej z właścicielem zwierząt indywidualnej wartości ubezpieczeniowej — w powiatach, w których obowiązkowe ubezpieczenie bydła i koni w wieku od 3 do 10 lat oraz zwierząt zarodkowych prowadzone jest według indywidualnego szacunku; w razie niemożności uzgodnienia zwierzęta ubezpiecza się według normowej wartości ubezpieczeniowej.

§ 6. Wartość ubezpieczeniową budynków i mienia ruchomego spółdzielni ustala się według wartości wykazanej w bilansie spółdzielni sporządzonym na koniec roku poprzedzającego rok ubezpieczenia, a ziemiopłodów — według norm szacunkowych.

§ 7. 1. Jeżeli wartość ubezpieczeniowa budynków, mienia ruchomego lub ziemiopłodów, określona przez PZU, jest wyższa lub niższa co najmniej o 10% od wartości rzeczywistej, właściciel może żądać ustalenia wartości ubezpieczeniowej w drodze oszacowania szczegółowego.

2. Żądanie oszacowania powinno być zgłoszone na piśmie z podaniem okoliczności uzasadniających to żądanie.

§ 8. 1. W razie ogólnej zmiany cen PZU jest obowiązany dostosować wartości ubezpieczeniowe budynków, mienia ruchomego, ziemiopłodów lub zwierząt gospodarskich do nowych cen. Zmiana wartości ubezpieczeniowych powinna nastąpić nie później, niż w ciągu jednego roku od ogłoszenia zmiany cen, z ważnością od następnego roku kalendarzowego.

2. O zmianie wartości ubezpieczeniowych (ust. 1) PZU zawiadamia w drodze obwieszczeń.

§ 9. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa ustala normy szacunkowe oraz normy amortyzacji budynków na wniosek naczelnego dyrektora PZU, zaopiniowany przez radę ubezpieczeniową.

Rozdział III

Ewidencja ubezpieczonych budynków i mienia oraz dokumentacja ubezpieczeń.

§ 10. 1. PZU prowadzi ewidencję:

- 1) obszarów użytków rolnych w gospodarstwach rolnych;
- 2) budynków, z tym że w gospodarstwach rolnych — wyłącznie budynków o powierzchni co najmniej 20 m²;
- 3) bydła i koni w wieku od 1 roku w dniu rejestracji, należących do osób fizycznych.

2. Naczelnik powiatu na wniosek PZU może wyłączyć z ewidencji obszary użytków rolnych o charakterze bagajennym lub podtapiane, jeżeli skład botaniczny znajdujących się na nich traw nie uzasadnia zaliczenia ich do klasy I—IV według normy państwowej dla siana.

3. PZU dokonuje raz na 10 lat aktualizacji ewidencji budynków należących do osób fizycznych.

§ 11. Właściwy terenowy organ administracji państwowej przesyła każdorazowo PZU kopię pozwolenia na budowę albo kopię decyzji w sprawie rozbiórki lub usunięcia budynku. W pozwoleniu na budowę powinno być zamieszczone stwierdzenie, czy nowy budynek ma być wzniesiony dla zastąpienia budynku starego.

§ 12. 1. Gospodarstwo rolne ewidencjonuje się w miejscu stałego pobytu właściciela, jeżeli znajduje się tam przynajmniej część gruntów należących do gospodarstwa. W innych przypadkach gospodarstwo ewidencjonuje się w miejscowości, w której znajdują się główne zabudowania gospodarcze, a w braku zabudowań — w miejscowości, w której znajduje się przeważający obszar gruntów wchodzących w skład gospodarstwa.

2. Właściwy terenowy organ administracji państwowej zawiadamia każdorazowo PZU o zmianach dokonanych w ewidencji gruntów.

§ 13. 1. PZU jest uprawniony do przeprowadzania corocznie rejestracji bydła i koni (§ 10 ust. 1 pkt 3). O terminie rozpoczęcia i zakończenia rejestracji PZU zawiadamia w drodze obwieszczeń.

2. Naczelnik gminy współdziała z PZU w czynnościach rejestracyjnych, zawiadamiając zainteresowanych rolników o terminie, sposobie i zakresie rejestracji; wyznaczona przez niego osoba uczestniczy w czynnościach rejestracyjnych.

§ 14. 1. Spółdzielnia nowo powstała zgłasza mienie do ubezpieczenia w ciągu 14 dni od dnia wpisu do rejestru sądowego, podając jednocześnie: imienny wykaz członków, liczbę i wartość budynków, obszar użytków rolnych i klasy gleby, wartość inwentarza żywego i martwego oraz urządzeń lokali biurowych i innych; dane te spółdzielnia aktualizuje, według stanu na dzień 31 grudnia roku ubiegłego, zawiadamiając o tym PZU w terminie do dnia 31 marca każdego roku.

2. Plony na działkach wyodrębnionych przejściowo z obszaru gruntów spółdzielni (działki zamienne) na wniosek zarządu spółdzielni mogą być objęte ubezpieczeniem łącznie z plonami na gruntach spółdzielni.

§ 15. Objęcie ubezpieczeniami budynków oraz mienia, jak również zmiany w stanie tych ubezpieczeń PZU potwierdza dokumentem ubezpieczenia.

Rozdział IV

Ubezpieczenie budynków.

§ 16. Ubezpieczeniu podlegają budynki stanowiące własność osób fizycznych i spółdzielni.

§ 17. Nie podlegają ubezpieczeniu:

- 1) budynki:
  - a) opuszczone,
  - b) mające charakter tymczasowy z samego przeznaczenia,
  - c) przeznaczone na rozbiórkę lub do usunięcia z gruntu — z upływem terminu określonego w decyzji terenowego organu administracji państwowej lub w umowie;
- 2) domki campingowe oraz domki i altany pobudowane na terenie ogródków działkowych, jak również studnie, parkany i inne ogrodzenia.

§ 18. 1. Za szkodę uważa się utratę lub zmniejszenie wartości budynku spowodowane jego zniszczeniem lub uszkodzeniem, jeżeli bezpośrednią lub pośrednią przyczyną zniszczenia lub uszkodzenia jest: pożar, uderzenie piorunu, powódź, huragan, lawina, trzęsienie, zapadanie i usuwanie się ziemi, wszelkiego rodzaju wybuchy, upadek pojazdu powietrznego oraz grad; nie uważa się za szkodę zniszczeń lub uszkodzeń spowodowanych przez grad w budynkach ciepłarni i oranżerii.

2. W granicach wartości ubezpieczeniowej poszczególnych budynków PZU odpowiada ponadto za szkody powstałe w ubezpieczonym budynku wskutek zaginięcia lub kradzieży dokonanej w czasie zdarzenia losowego i akcji ratunkowej. PZU zwraca niezbędne i udowodnione koszty ratowania, poniesione przez właściciela lub posiadacza budynku.

§ 19. 1. Odpowiedzialność PZU rozpoczyna się z dniem pokrycia budynku dachem lub rozpoczęcia użytkowania, z tym że odpowiedzialność za budynki niemieszkalne — bez względu na powierzchnię zabudowy — które nie wchodzą w skład gospodarstwa rolnego, rozpoczyna się z dniem zgłoszenia ich przez właściciela do ubezpieczenia.

2. Odpowiedzialność PZU kończy się z dniem przejścia budynku do kategorii budynków nie podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu.

§ 20. 1. W ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia o szkodzie w budynku. PZU dokonuje jej oszacowania na podstawie oględzin dokonanych w obecności właściciela oraz sołtysa lub innej osoby wskazanej przez naczelnika gminy.

2. Nieobecność prawidłowo powiadomionego właściciela nie wstrzymuje oszacowania szkody.

§ 21. 1. Wysokość szkody w budynku ustala się według norm szacunkowych, z uwzględnieniem stopnia zużycia.

2. Stopień zużycia określa się na podstawie norm amortyzacji budynków:

- 1) w granicach do 70% wartości budynku w stanie nowym;
- 2) wysokości 95% tej wartości, jeżeli budynek stary zastępowany jest budynkiem nowym albo budynek przeznaczony jest na rozbiórkę ze względu na zły stan techniczny; stopień zużycia liczy się wówczas od dnia wydania przez terenowy organ administracji państwowej pozwolenia na budowę lub decyzji w sprawie rozbiórki.

3. Przy likwidacji szkód w stanowiących własność spółdzielni budynkach, których wartość ubezpieczeniową ustalono według wartości wykazanej w bilansie spółdzielni, stopień zużycia budynku określa się w wysokości przyjętej do ustalenia wartości bilansowej budynku.

4. Od obliczonej kwoty szkody potrąca się wartość nadających się do użytku pozostałości budynku.

§ 22. 1. Odszkodowanie ustala się w wysokości 100% szkody, w granicach wartości ubezpieczeniowej budynku.

2. Jeżeli szkoda powstała z winy nieumyślnej właściciela lub jego małżonka pozostającego z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, odszkodowanie ustala się w wysokości 80% szkody.

3. Jeżeli przy oszacowaniu szkody okaże się, że ustalona wartość zniszczonego lub uszkodzonego budynku nie odpowiada obowiązującym normom szacunkowym, przy czym różnica przekracza 10%, PZU przed obliczeniem odszkodowania dokonuje odpowiedniej korekty tej wartości.

§ 23. 1. Odszkodowanie wypłaca się właścicielowi na odbudowę zniszczonego lub uszkodzonego budynku.

2. W wyjątkowych, uzasadnionych społecznie lub gospodarczo przypadkach, PZU może wypłacić odszkodowanie na budowę lub remont innego budynku albo na inne cele.

3. Za szkodę powstałą w budynku należącym do spadku wypłaca się odszkodowanie, z zachowaniem zasad określonych w ust. 1 i 2, temu spadkobiercy, który spełnia warunki dziedziczenia określone w Kodeksie cywilnym. Jeżeli jest kilku uprawnionych spadkobierców, odszkodowanie wypłaca się temu, który przystępuje do odbudowy zniszczonego lub uszkodzonego budynku, za który przysługuje odszkodowanie; w razie braku takiego spadkobiercy odszkodowanie może być wypłacone innym spadkobiercom, z zachowaniem zasad określonych w ust. 1 i 2.

§ 24. 1. Odszkodowanie za szkodę powstałą w budynku stanowiącym własność osoby fizycznej wypłaca się w dwóch ratach:

- 1) pierwszą ratę — w wysokości $\frac{1}{3}$ odszkodowania — po złożeniu przez właściciela budynku pisemnego oświadczenia, że otrzymane odszkodowanie zużyje zgodnie z § 23 ust. 1 lub 2;
- 2) drugą ratę — w ciągu 14 dni po udowodnieniu przez właściciela budynku, że pierwsza rata została zużyta na budowę lub zakup materiałów, które zostały związane na plac budowy, albo na inne cele uzasadniające wypłatę odszkodowania (§ 23 ust. 2).

2. Jeżeli szkoda w budynku nie przewyższa kwoty 10 tysięcy złotych, odszkodowanie wypłaca się jednorazowo po złożeniu przez właściciela budynku pisemnego oświadczenia, że odszkodowanie zostanie zużyte zgodnie z § 23 ust. 1 lub 2.

§ 25. Jeżeli miejsce pobytu właściciela budynku jest nieznane albo jeżeli stale przebywa on za granicą — odszkodowanie wypłaca się według zasad określonych w § 23 posiadaczowi zależnemu, który podejmuje odbudowę zniszczonego albo budowę lub remont innego budynku tego właściciela.

Rozdział V

Ubezpieczenie mienia ruchomego.

§ 26. 1. Ubezpieczeniu podlega następujące mienie ruchome w gospodarstwach rolnych:

- 1) ziemiopłody zebrane i złożone w budynkach, stertach, stogach, kopcach oraz w piwnicach, artykuły żywnościowe oraz pasze dla zwierząt, z wyjątkiem należącej do osób fizycznych słomy:
  - a) żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa i prosa, pozostającej w stertach po dniu 1 marca następnego roku po zbiorach,
  - b) innych roślin niepastewnych, oprócz lnu i konopi;
- 2) inwentarz żywy i martwy, materiały budowlane, w tym również materiały użyte w toku prowadzonej budowy budynku oraz inne materiały służące na potrzeby własne gospodarstwa;
- 3) ruchomości domowe właściciela gospodarstwa rolnego i jego domowników prowadzących z nim wspólne gospodarstwo domowe, a w spółdzielniach — urządzenia lokali biurowych, przedszkoli, świetlic, klubów i inne.

2. Mienie ruchome wymienione w ust. 1 objęte jest ubezpieczeniem również na działkach o obszarze poniżej 0,5 ha, jeżeli stanowią one własność osób fizycznych i znajdują się na nich budynki mieszkalne podlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu; jeżeli na działce znajduje się budynek mieszkalny w trakcie budowy, obowiązkowym ubezpieczeniem objęte są wyłącznie materiały budowlane.

3. Nie są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem pojazdy samochodowe z wyjątkiem ciągników rolniczych, nie podlegających rejestracji, pieniądze i inne środki płatnicze, dzieła sztuki, wyroby z platyny, złota i srebra, biżuteria, zegarki i napoje alkoholowe.

§ 27. 1. Do zakresu ubezpieczenia i odpowiedzialności PZU z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia mienia ruchomego stosuje się odpowiednio przepisy § 18, z tym że w odniesieniu do inwentarza żywego odpowiedzialność PZU obejmuje również szkody spowodowane prądem elektrycznym.

2. PZU nie odpowiada za szkody powstałe w płonach roślin przemysłowych podczas ich suszenia nad otwartym ogniem lub w suszarniach.

§ 28. Odpowiedzialność PZU rozpoczyna się z dniem zarejestrowania gospodarstwa rolnego w urzędzie gminy, a na działkach o obszarze poniżej 0,5 ha — z dniem zgłoszenia rozpoczęcia budowy budynku mieszkalnego.

§ 29. 1. Wysokość szkody w ubezpieczonym mieniu ruchomym, stanowiącym własność osób fizycznych, ustala się według następujących zasad:

- 1) w ziemiopłodach nie kontraktowanych — według cen obowiązujących w uspołecznionych punktach skupu w dniu powstania szkody;
- 2) w ziemiopłodach kontraktowanych — według cen obowiązujących dla tych ziemiopłodów, z wyłączeniem premii i potrąceń, a jeżeli dla danego plonu obowiązują ceny zróżnicowane w zależności od klas wykupowych — według przeciętnej ceny ze wszystkich klas;

- 3) przy ustalaniu szkody w ziarnie roślin nie młoconych, ustaloną kwotę szkody zmniejsza się o nie poniesione przez właściciela koszty embletu;
- 4) w inwentarzu żywym: bydłem, koniach i trzodzie chlewnej — według zasad określonych w obowiązkowym ubezpieczeniu zwierząt gospodarskich — jak dla zwierząt dobytých; w pozostałym inwentarzu żywym — według cen obowiązujących w uspołecznionych punktach skupu w dniu powstania szkody, z tym że ustaloną kwotę szkody w zwierzętach hodowlanych podwyższa się o 50%;
- 5) w inwentarzu martwym, materiałach budowlanych, w tym również — użytych do budowy oraz w materiałach służących na potrzeby własne gospodarstwa — według cen obowiązujących w handlu uspołecznionym w dniu powstania szkody, a w razie braku takich cen — według cen miejscowych; przy szkodach w materiałach budowlanych użytych do budowy uwzględnia się ponadto koszty robocizny;
- 6) w ruchomościach domowych — według cen obowiązujących w handlu uspołecznionym w dniu powstania szkody, a w razie braku takich cen — według cen miejscowych.

2. Przy ustalaniu wysokości szkód w ruchomościach domowych i inwentarzu martwym przyjmuje się przeciętny stopień zużycia w wysokości 20%; jeżeli jednak wartość przedmiotu w stanie nowym wynosi co najmniej 10 tysięcy zł — stopień zużycia przyjmuje się zależnie od okresu używania przedmiotu. Okres używania liczy się od daty produkcji przedmiotu.

§ 30. Wysokość szkody w ubezpieczonym mieniu ruchomym, stanowiącym własność spółdzielni, ustala się:

- 1) w ziemiopłodach — według zasad określonych w § 29 ust. 1 pkt 1—3;
- 2) w inwentarzu żywym — według cen przyjętych w księgach inwentarzowych spółdzielni, a w razie ich braku — według zasad określonych w § 29 ust. 1 pkt 4;
- 3) w inwentarzu martwym i materiałach budowlanych, w tym również w materiałach użytych do budowy budynku oraz w materiałach służących na potrzeby własne gospodarstwa — według zasad określonych w § 29 ust. 1 pkt 5;
- 4) w urządzeniach lokali biurowych, przedszkoli, świetlic, klubów — według zasad określonych w § 29 ust. 1 pkt 6.

§ 31. Przy szacowaniu szkód objętych obowiązkowym ubezpieczeniem mienia ruchomego i ustalaniu odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy § 21 ust. 4 i § 22 ust. 1 i 2.

Rozdział VI

Ubezpieczenie ziemiopłodów.

§ 32. 1. Ubezpieczeniu od gradobicia i powodzi podlegają w gospodarstwach rolnych następujące ziemiopłody:

- 1) żyto, pszenica, jęczmień, owies i proso — ziarno i słoma;
- 2) gryka (tatarka) i kukurydza — ziarno;
- 3) rośliny pastewne z wyjątkiem okopowych, uprawiane na paszę jako plon główny, poplon lub śródplon — ziarno lub zielona masa, oraz tylko od powodzi;

- 4) ziemniaki;
- 5) rośliny okopowe uprawiane na paszę oraz buraki cukrowe;
- 6) trawy nie skoszone lub skoszone łąk i pastwisk, zaliczone do klas I—IV normy państwowej ustalonej dla siana.

2. Jeżeli terenowy organ administracji państwowej określi sposób uprawy i zagospodarowania gruntów na obszarze położonym pomiędzy korytem wody płynącej a wałem przeciwpowodziowym oraz gruntów na terenie zbiorników retencyjnych, PZU nie odpowiada za spowodowane przez powódź szkody w ziemiopłodach uprawianych na tych obszarach niezgodnie z określonym sposobem zagospodarowania.

§ 33. 1. Za szkodę w uprawach uważa się utratę lub zmniejszenie się plonu z powodu zniszczenia lub uszkodzenia przez bezpośrednie działanie opadów gradu albo przez powódź; nie uważa się za szkodę strat spowodowanych przez choroby i szkodniki, chociażby grad lub powódź obniżyły odporność roślin.

2. Za działanie opadów gradu uważa się uszkodzenie lub zniszczenie roślin przez uderzenie spadających gradzin.

3. Za szkodę w trawach uważa się spowodowane przez powódź zniszczenia lub całkowitą utratę wartości paszowej trawy na skutek zamulenia, wygnicia, zmycia darni lub zanieczyszczenia substancjami toksycznymi.

§ 34. PZU nie odpowiada za szkody gradowe lub powodziowe nie przekraczające 10% przewidywanego plonu na uszkodzonym polu; jeżeli jednak powstała szkoda całkowita na części pola o powierzchni przekraczającej 10 arów, PZU odpowiada za tę szkodę.

§ 35. 1. Odpowiedzialność PZU za szkody w poszczególnych rodzajach ziemiopłodów trwa:

- 1) przy szkodach gradowych — od wzejścia roślin do chwili złożenia plonu w budynkach albo w sterty lub w stogi;
- 2) przy szkodach powodziowych — od wysiewu nasion lub wysadzenia roślin (bulw) do gruntu do chwili złożenia plonu w budynkach lub w piwnicach albo w sterty, stogi lub kępcy; jeżeli chodzi o trawy — odpowiedzialność PZU trwa od 15 kwietnia do 31 października.

2. Odpowiedzialnością PZU nie są objęte skutki szkody w latach następnych.

§ 36. Przy ustalaniu szkód w ubezpieczeniu ziemiopłodów stosuje się odpowiednio przepisy § 20 i 22 ust. 1.

§ 37. 1. Wysokość szkody w ziemiopłodach ustala się, uwzględniając:

- 1) powierzchnię, na której uprawy zostały uszkodzone lub zniszczone;
- 2) przeciętną wydajność plonów danej uprawy z 1 ha z trzech ostatnich lat w danej miejscowości, a w razie niemożliwości ustalenia takiej wydajności, przeciętną wydajność w gminie z trzech ostatnich lat ustaloną przez naczelnika powiatu;
- 3) określony w procentach stopień zmniejszenia plonów na uszkodzonej uprawie, z wyjątkiem traw łąk i pastwisk;
- 4) cenę jednostkową plonu (§ 29 ust. 1 pkt 1 i 2).

2. Wysokość szkód całkowitych w uprawach, z wyjątkiem łąk i pastwisk, ustala się w procentach wartości pól (ust. 1) i w zależności od czasu powstania szkody; jeżeli szkoda powstała:

- a) przed dniem 15 kwietnia — 25%,
- b) w okresie od dnia 16 kwietnia do dnia 20 maja — 40%,
- c) w okresie od dnia 21 maja do dnia 20 czerwca — 60%,
- d) po dniu 20 czerwca — 85%.

3. Wartość słomy żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa i prosa ustala się w wysokości 20% wartości ziarna tych zbóż, wartość części nadziemnej buraków cukrowych — 25% wartości korzeni, a roślin okopowych uprawianych na paszę z wyjątkiem ziemniaków — w wysokości 15% wartości korzeni (bulw).

Rozdział VII

Ubezpieczenie zwierząt gospodarskich.

§ 38. 1. W powiatach, w których zostały podjęte uchwały powiatowych rad narodowych w sprawie wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt gospodarskich, ubezpieczeniu podlegają stanowiące własność osób fizycznych:

- 1) bydło i konie w wieku od 6 miesięcy;
- 2) trzoda chlewna w gospodarstwach rolnych, jak również trzoda chlewna kontraktowana przez osoby fizyczne nie posiadające gospodarstw rolnych — gdy waga zwierzęcia wynosi co najmniej 20 kg, a w gospodarstwach uznanych za specjalizujące się w produkcji trzody chlewnej, zarejestrowanych w urzędzie gminy — co najmniej 15 kg.

2. W uchwale powiatowej rady narodowej można postanowić:

- 1) objęcie ubezpieczeniem trzody chlewnej o wadze zwierzęcia co najmniej 15 kg;
- 2) wyłączenie z ubezpieczenia koni w wieku od 17 lat;
- 3) rozszerzenie zakresu ubezpieczenia:
  - a) na szkody powstałe z powodu uboju krwi na skutek całkowitej utraty mleczności spowodowanej nieuleczalną chorobą,
  - b) na koszty leczenia i koszty sekcji padłego zwierzęcia.

§ 39. 1. PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek padnięcia zwierząt lub ich dobitia z konieczności z powodu choroby lub wypadku. Za chorobę uważa się również komplikacje powstałe w wyniku ciąży, porodu lub zabiegu przeprowadzonego przez pracownika służby weterynaryjnej.

2. Uważa się, że dobitie z konieczności nastąpiło, gdy pracownik służby weterynaryjnej stwierdził na piśmie, że:

- 1) nie ma widoków wyleczenia zwierzęcia i istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że zwierzę wskutek choroby padnie w ciągu najbliższych 3 miesięcy;
- 2) koń utracił całkowicie przydatność użytkową na skutek wypadku lub nieuleczalnej choroby;
- 3) agresywność zwierzęcia zagraża życiu obsługujących je ludzi;

4) dobitie zwierzęcia w następstwie wypadku było konieczne dla uratowania jego wartości rzeźnej (mięsa) lub skrócenia cierpień; w razie niemożności wezwania lub przybycia pracownika służby weterynaryjnej, stwierdzenie takie na piśmie mogą złożyć dwaj miejscowi rolnicy.

§ 40. Właścicielowi konia sprzedanego na rzeź w uspołecznionym punkcie skupu poza ubojem z konieczności przysługuje z PZU dopłata w wysokości różnicy pomiędzy kwotą stanowiącą 40% normowej wartości ubezpieczeniowej a połową kwoty uzyskanej ze sprzedaży zwierzęcia.

§ 41. PZU nie odpowiada za szkody:

- 1) jeżeli z winy właściciela zwierzęcia niemożliwe jest ustalenie przyczyny szkody;
- 2) powstałe z powodu chorób zaraźliwych objętych przepisami o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, za które nie przyznano właścicielowi pomocy pieniężnej ze środków przeznaczonych na zwalczanie tych chorób;
- 3) w bydło, powstałe z powodu gruźlicy nie ujawnionej u żywego zwierzęcia w drodze badania bakteriologicznego;
- 4) w koniach, jeżeli właściciel nie wykonujący zawodu rolnika podczas ostatniej rejestracji zwierząt nie posiadał koni, jak również nie jest wpisany do ewidencji PZU (§ 10 ust. 1);
- 5) jeżeli właściciel zwierzęcia nie posiadający gospodarstwa rolnego, w ciągu 14 dni od ogłoszenia terminu zakończenia rejestracji zwierząt w danej miejscowości nie zawiadomił PZU o pominięciu posiadawcy zwierząt podczas tej rejestracji;
- 6) spowodowane przez zdarzenie objęte innym obowiązkowym ubezpieczeniem.

§ 42. Odpowiedzialność PZU kończy się w razie sprzedaży zwierzęcia na rzeź.

§ 43. 1. Wysokość szkody w bydło i koniach ubezpieczonych według normowej wartości ubezpieczeniowej (§ 5 pkt 3 lit. a) ustala się w procentach tej wartości, a mianowicie:

1) za bydło:	dobite lub padłe w trakcie leczenia	padłe nieleczone
a) w wieku od 1/2 roku do 1 roku	30%	25%
b) w wieku powyżej 1 roku do 1 1/2 roku	60%	50%
c) w wieku powyżej 1 1/2 roku do 2 lat	80%	70%
d) w wieku powyżej 2 lat do 8 lat	110%	90%
e) w wieku powyżej 8 lat do 11 lat	100%	80%
f) w wieku powyżej 11 lat	80%	65%
2) za konie:		
a) w wieku od 1/2 roku do 1 roku	40%	30%
b) w wieku powyżej 1 roku do 2 lat	80%	70%
c) w wieku powyżej 2 lat do 3 lat	100%	90%

	dobite lub padłe w trakcie leczenia	padłe nie leczone
d) w wieku powyżej 3 lat do 11 lat	120%	110%
e) w wieku powyżej 11 lat do 13 lat	100%	90%
f) w wieku powyżej 13 lat do 15 lat	80%	70%
g) w wieku powyżej 15 lat do 17 lat	70%	50%
h) w wieku powyżej 17 lat	40%	30%

2. Odszkodowanie za zwierzęta zarodowe, ubezpieczone według normowych wartości ubezpieczeniowych, zwiększa się o 50%.

3. Szkodę w bydłach i koniach, ubezpieczonych według indywidualnej wartości ubezpieczeniowej (§ 5 pkt 3 lit. b), ustala się według następujących zasad:

- 1) jeżeli zwierzę zostało dobite albo padło w trakcie leczenia lub wskutek wypadku — 100% indywidualnej wartości ubezpieczeniowej;
- 2) jeżeli zwierzę padło nieleczone:
  - a) 90% indywidualnej wartości ubezpieczeniowej koni,
  - b) 80% indywidualnej wartości ubezpieczeniowej bydła.

4. Szkodę w bydłach i koniach — w złym stanie odżywienia — ubezpieczonych zarówno według normowej, jak i indywidualnej wartości ubezpieczeniowej, ustala się w wysokości 25% obowiązującej w powiecie normowej wartości ubezpieczeniowej.

5. Szkodę w trzodzie chlewnej ustala się w wysokości 70%, a w gospodarstwach uznanych za specjalizujące się w produkcji trzody chlewnej (§ 38 ust. 1 pkt 2) — 80% wartości rzeźnej zwierzęcia, z uwzględnieniem jego wagi stwierdzonej podczas leczenia, sekcji albo przy odbiorze pozostałości po szkodziu oraz przeciętnej ceny trzody chlewnej mięsno-słoninowej lub bekonowej, według obowiązującego cennika zakontraktowanych zwierząt rzeźnych.

6. Odszkodowanie za trzodę chlewną zarodową zwiększa się następująco:

za zwierzęta	do 50 kg o 75%,
	powyżej 50 kg do 100 kg o 65%,
	powyżej 100 kg do 150 kg o 50%,
	powyżej 150 kg do 200 kg o 25%,
	powyżej 200 kg o 10%.

7. W powiatach, w których suma wypłaconych odszkodowań w obowiązkowym ubezpieczeniu trzody chlewnej jest niższa od 60% sumy zainkasowanych składek w stosunku rocznym, w okresie ostatnich dwóch lat, szkody w trzodzie chlewnej, w porozumieniu z naczelnikiem powiatu, mogą być ustalane w wysokości 90% wartości zwierzęcia.

§ 44. 1. Jeżeli właściciel sprzedał pozostałość zwierzęcia po szkodziu, przy ustalaniu odszkodowania obliczoną kwotę szkody zmniejsza się o 50% kwoty uzyskanej ze sprzedaży pozostałości po szkodziu w bydłach i koniach oraz o 70% — w trzodzie chlewnej.

2. Nie dokonuje się odliczeń z tytułu sprzedaży pozostałości po szkodziu, jeżeli właściciel dostarczy padłe zwierzę do właściwego zakładu utylizacyjnego lub podległego mu punktu zbiorczego i przedstawi pokwitowanie odbioru.

3. Za wartość pozostałości po szkodziu uważa się kwotę uzyskaną za zwierzę albo za tuszę zwierzęcia oraz skórę, sprzedane jednostce gospodarki uspołecznionej.

§ 45. 1. W razie nieudowodnienia sprzedaży pozostałości zwierzęcia po szkodziu kwotę szkody zmniejsza się przy szkodziu spowodowanej dobitiem z konieczności:

- 1) konia — o 40%,
- 2) sztuki bydła — o 60%,
- 3) sztuki trzody chlewnej — o 80%.

2. Jeżeli właściciel zwierzęcia (bydło i konie) nie udowodni wysokości kwoty, jaką uzyskał ze sprzedaży skóry jednostce gospodarki uspołecznionej, PZU odlicza od kwoty szkody wartość 20 kg skóry I klasy według obowiązującego cennika skór surowych.

§ 46. W razie szkody spowodowanej chorobą zaraźliwą objętą przepisami o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, za którą to szkodę przyznana została pomoc pieniężna ze środków przeznaczonych na zwalczanie tych chorób, PZU wypłaca odszkodowanie w wysokości różnicy pomiędzy wartością szacunkową ustaloną według zasad określonych przepisami o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych a wysokością pomocy pieniężnej przyznanej z budżetu Państwa. Różnica ta nie może przekroczyć kwoty odszkodowania obliczonego według § 43.

Rozdział VIII

Obowiązki właścicieli.

§ 47. Właściciel budynku oraz mienia, objętych ubezpieczeniami, opłaca składki za te ubezpieczenia według stawek określonych odrębnymi przepisami.

§ 48. 1. Właściciel budynku oraz mienia jest obowiązany:

- 1) powiadomić PZU:
  - a) o wzniesieniu budynku, podać jego wymiary, rodzaj materiału użytego do budowy ścian i pokrycia dachu oraz wartość kosztorysową budynku,
  - b) o powstaniu gospodarstwa rolnego i o każdej zmianie obszaru użytków rolnych;
- 2) ułatwić PZU ustalenie wartości ubezpieczonych budynków, mienia ruchomego, ziemiopłodów lub zwierząt gospodarskich;
- 3) w ciągu miesiąca od dnia otrzymania dokumentu ubezpieczenia powiadomić PZU, jeżeli dokument ubezpieczenia:
  - a) nie obejmuje wszystkich znajdujących się na nieruchomości i należących do niego budynków, a w gospodarstwach rolnych — budynków o powierzchni co najmniej 20 m²,
  - b) wykazuje obszar użytków rolnych gospodarstwa niezgodny ze stanem faktycznym,
  - c) nie obejmuje wszystkich zwierząt podlegających rejestracji w dniu jej przeprowadzenia.

2. W razie niezawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 lit. a) i b), odpowiedzialność PZU może być ograniczona do budynków i obszaru użytków rolnych — określonych w dokumencie ubezpieczenia.

§ 49. Właściciel budynku i mienia ruchomego jest obowiązany stosować się do przepisów przeciwpożarowych i innych, mających na celu zapobieganie powstaniu szkody.

§ 50. 1. W razie powstania szkody właściciel budynku oraz mienia jest obowiązany:

- 1) w miarę możliwości zapobiegać powiększeniu się szkody;
- 2) zawiadomić PZU najpóźniej w ciągu 4 dni o powstałej szkodzie, a w razie padnięcia zwierząt — w ciągu 24 godzin — od powstania szkody lub otrzymania o niej wiadomości;
- 3) ułatwić PZU prowadzenie czynności niezbędnych do ustalenia rozmiarów szkody;
- 4) dostarczyć niezbędnych dowodów oraz udzielić niezbędnych wyjaśnień.

2. Zawiadomienie o szkodach może być dokonane indywidualnie lub zbiorowo przez poszkodowanych właścicieli. W zawiadomieniu podaje się imię i nazwisko poszkodowanego, rodzaj i obszar uszkodzonych ziemiopłodów, uszkodzone elementy poszczególnych budowli, rodzaj uszkodzonych rzeczy itp.

3. W razie kradzieży jakiegokolwiek pozostałości z budynku lub mienia ruchomego, które uległy szkodzie, przed dokonaniem oględzin przez PZU właściciel jest obowiązany najpóźniej w ciągu 4 dni zawiadomić o tym organy Milicji Obywatelskiej.

4. Do czasu dokonania przez PZU oględzin nie wolno bez zezwolenia PZU zmieniać stanu spowodowanego przez szkodę w budynkach i mieniu ruchomym, chyba że zmiana leży w interesie społecznym lub jest niezbędna dla zapobieżenia powiększeniu się szkody.

5. PZU nie może powoływać się na przepis ust. 4, jeżeli w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia o szkodzie nie dokonał oględzin.

§ 51. 1. Właściciel ziemiopłodów obowiązany jest dokonać sprzętu plonów w czasie właściwym dla danej uprawy.

2. Jeżeli w związku ze znaczną szkodą w ziemiopłodach właściciel ziemiopłodów zamierza zebrać plony przed ich dojrzeniem albo zorać uszkodzone pole lub jego część, powinien to zaznaczyć w zawiadomieniu o szkodzie.

3. Przed ustaleniem wysokości szkody przez PZU można dokonać sprzętu uszkodzonych ziemiopłodów w czasie właściwym dla danej uprawy albo zorać pole lub jego część, jeżeli ma być zastosowana uprawa zamienna.

§ 52. Właściciel zwierząt gospodarskich jest obowiązany:

- 1) przestrzegać podstawowych zasad pielęgnacji, żywienia i użytkowania zwierząt oraz zapobiegać szkodom;
- 2) stosować się do przepisów w zakresie zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz niezwłocznie zgłaszać takie przypadki do najbliższego zakładu weterynaryjnego albo do urzędu gminy lub sołtysa, a w razie wypadku lub choroby zwierzęcia — wezwać pracownika służby weterynaryjnej i zastosować się do jego zaleceń;
- 3) w razie dobitcia zwierzęcia — poddać mięso badaniu przez osobę uprawnioną;
- 4) w razie padnięcia zwierzęcia — niezwłocznie zawiadomić o tym pracownika służby weterynaryjnej, który ustali przyczynę padnięcia;

- 5) w ciągu 7 dni od powstania szkody — dostarczyć PZU:
  - a) zgłoszenie szkody na formularzu PZU, poświadczone przez naczelnika gminy lub przez sołtysa,
  - b) opinię na formularzu PZU pracownika służby weterynaryjnej, który leczył zwierzę, oraz opinię pracownika służby weterynaryjnej, który dokonał sekcji zwierzęcia lub poubojowego badania mięsa; opinia powinna w każdym razie zawierać informację o wieku i stanie odżywienia zwierzęcia,
  - c) dowody stwierdzające wysokość kwot uzyskanych ze sprzedaży mięsa i skóry;
- 6) jeżeli obowiązkowe ubezpieczenie obejmuje również koszty leczenia — dostarczyć PZU pokwitowanie poniesionych kosztów leczenia oraz kosztów sekcji zwierzęcia, wydane przez pracownika służby weterynaryjnej.

§ 53. 1. Jeżeli właściciel budynku, mienia ruchomego, ziemiopłodów lub zwierząt gospodarskich umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie dopełnił obowiązków określonych w § 48 ust. 1 pkt 2, § 49, § 50 ust. 1 i 4 oraz w § 52, a niedopełnienie to miało wpływ na rozmiar szkody lub ustalenie wysokości odszkodowania, PZU może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć o 50%. PZU może jednak zapłacić całe odszkodowanie, jeżeli wymaga tego interes gospodarki narodowej albo jeżeli odpowiada to zasadom współżycia społecznego.

2. W razie niepowiadomienia PZU przez właściciela o pominięciu w dokumencie ubezpieczenia zwierząt gospodarskich podlegających rejestracji w dniu jej przeprowadzenia (§ 48 ust. 1 pkt 3 lit. c), PZU może zmniejszyć odszkodowanie o 50%.

3. Jeżeli powódź zniszczyła trawę po jej przekwitnięciu albo jeżeli nie został zachowany określony przez terenowy organ administracji państwowej termin sprzętu siana na obszarach pomiędzy korytem wody płynącej a wałami przeciwpowodziowymi oraz na obszarach zbiorników retencyjnych lub łąk nawadnianych po pierwszym lub drugim zbiorze siana — PZU może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć w granicach od 30% do 50%.

Rozdział X

Wypłata odszkodowań.

§ 54. 1. PZU wypłaca odszkodowanie w ciągu miesiąca od dnia otrzymania zawiadomienia o szkodzie.

2. Jeżeli czynności mające na celu ustalenie wysokości odszkodowania nie mogą być zakończone z przyczyn niezależnych od PZU w terminie określonym w ust. 1, odszkodowanie powinno być wypłacone w ciągu 14 dni po zakończeniu tych czynności. Jednakże bezsporną część odszkodowania należy wypłacić w terminie określonym w ust. 1.

3. PZU może wstrzymać wypłatę odszkodowania do czasu zakończenia postępowania karnego prawomocnym orzeczeniem, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że szkoda została spowodowana przestępstwem popełnionym przez właściciela lub jego małżonka pozostającego z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

§ 55. 1. Z dniem wypłaty odszkodowania roszczenia właściciela budynku oraz mienia — objętych obowiązkowymi ubezpieczeniami — przeciwko osobom odpowiedzialnym za szkodę z mocy prawa przechodzą na PZU do wysokości zapłaconego odszkodowania.

2. Nie przechodzą na PZU roszczenia właściciela przeciwko osobom, z którymi pozostaje on we wspólnym gospodarstwie domowym lub za które ponosi odpowiedzialność, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie.

3. Jeżeli szkoda została spowodowana nieumyślnie, w uzasadnionych społecznie lub gospodarczo przypadkach PZU może ograniczyć roszczenie do sprawcy szkody lub odstąpić od dochodzenia roszczenia.

4. Jeżeli właściciel, bez zgody PZU, zrzekł się roszczenia do osób trzecich z tytułu poniesionej straty, PZU jest wolny od obowiązku wypłaty odszkodowania.

§ 56. Jeżeli po wypłacie odszkodowania zostanie ujawniona okoliczność, która na mocy przepisów rozporządzenia pozbawia właściciela prawa do odszkodowania, PZU może żądać zwrotu wypłaconej sumy odszkodowania wraz z kosztami oszacowania szkody.

Rozdział XI

Przepisy końcowe.

§ 57. Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1972 r.

w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia budynków (Dz. U. Nr 5, poz. 23);

- 2) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1972 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia mienia ruchomego w gospodarstwach rolnych (Dz. U. Nr 5, poz. 24);
- 3) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1972 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia ziemiopłodów od gradobicia i powodzi (Dz. U. Nr 5, poz. 25);
- 4) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1972 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 1972 r. Nr 5, poz. 26 i z 1974 r. Nr 9, poz. 54).

§ 58. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r., z tym że przepisy o ubezpieczeniu mienia ruchomego na działkach o obszarze poniżej 0,5 ha (§ 26 ust. 2) wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1976 r.

Prezes Rady Ministrów: w z. M. Jagielski